

Posudek diplomové práce

Bc. Eleny Goldstein

Židovský pohled na Ježíše Krista v pojetí Gezy Vermese a jeho možný vliv na židovsko-křesťanský dialog.

Elena Goldsteinové otevírá svou práci přehledem dosavadního bádání o historickém Ježíš. Někdo by mohl mít zato, že tato počáteční kapitola je zbytečná, protože nepřináší nic tak významného pro pochopení postoje Gezy Vermese k užitečnosti a přínosnosti židovsko-křesťanského dialogu. Nicméně celá tato první kapitola je pozoruhodná pro názorný přehled o historickém vývoji tohoto bádání. Tabulka na str. 22 je velmi užitečná.

Pokud pak jde o jádro její práce, třeba vysoce hodnotit její důkladnost, přesnost, úplnost všech tvrzení. Nic není jen nahozené. Všechno je dobře podložené a zároveň i promyšlené a velmi dobře a přehledně presentované. Z hlediska vědeckého provedení práce nemám námitek.

Kapitola druhá o životě a díle Gezy Vermese je informativní a velmi užitečná pro pochopení Vermesova odmítavého hodnocení Ježíšovy postavy u evangelisty Jana a apoštola Pavla. Vermes dobře vystihne různá pojetí Ježíše a jeho poslání i významu v různých spisech Nového Zákona, ale pokud jde o jejich možnou syntézu, ke které dospěla křesťanská teologie, je nejen skeptický, ale vysloveně odmítavý.

Veliký přínos paní Eleny je též kapitola, která bere v úvahu nový fenomén v židovsko-křesťanském dialogu, totiž současný mesiánský judaismus. Alvaro Grammatica jí v tom byl cenným průvodcem.

Zajímavá kapitola je způsob, jímž se autorka snaží dobrat odpovědi na užitečnost Vermesova díla pro židovsko-křesťanský dialog. Volila metodu sociologického přístupu. Dospívá tak k závěru, že Vermesovo vymezení Ježíšovy identity má svou stránku jednak pozitivní, jednak negativní. Stránka pozitivní je v tom, že – jak píše – „kontextualizace Ježíšovy postavy vykazuje řadu prvků, které jsou přínosné pro snahu o porozumění Muži z Nazareta.“ Stránka negativní pak je v tom, že odmítá všechny křesťanské prvky obsažené v evangeliích, „jako kdyby první hlasatelé evagelního poselství svévolně dali do závorky své vlastní židovské kořeny.“ O Vermesově snaze popsat Ježíše jen jako pozemského člověka autorka soudí, že jeho „očišťovací mechanismy“ jsou na mnoha místech natolik urputné a křečovité, že to vyvolává dojem, jakoby chtěl něco zakrýt, než odkrýt. (str. 128)

Jak plyne ze způsobu, jímž pozitivně hodnotím autorčinu práci, nemám nějaké vážné výhrady k tomu, jak svou diplomovou práci sepsala. Jen jednu výhradu, či snad lépe jen dotaz, si dovoluji vyslovit. Jde o následující autorčino tvrzení: „Až v novějších spisech se mluví o zmrtvýchvstání jako o vlastním skutku Krista. V předkládaném příspěvku se přikláníme

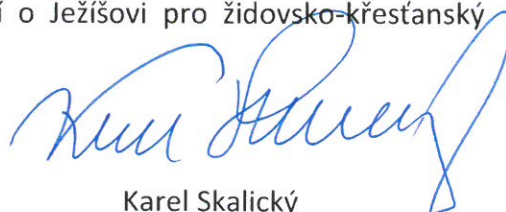
k názoru J. Kremera. To znamená, pod termínem zmrtnýchvstání rozumíme skutečnost, že Ježíš sám poznal, že jeho smrt přinesla pozitivní hodnotu. Vyjadřují to jednak jeho slova a gesta při poslední večeři, nejstarší formule víry a výrok apoštola Pavla: 'Věříme-li, že Ježíš zemřel a vstal z mrtvých, pak také víme, že Bůh ty, kdo zemřeli ve víře v Ježíše, přivede spolu s ním k životu', a která tvoří vlastní christologickou výpověď.' (srov. str. 63.)

Kandidátka píše, že se přiklání k názoru J. Kremera, neříká však, odkud přesně ten jeho názor vzala. Jen povšechný odkaz na Kremerovu knihu, která ve slovenském překladu má název „Evajelium o Ježíšovej smrti a zmrtnýchvstání“. Dohaduju se, že jde o jeho knihu, která v originále má titul: „Das älteste Zeugnis von der Auferstehung Christi (Stuttgart, 1967). O této knize jsem napsal v roce 1970 obsáhlou recenzi, která vyšla v Římě v časopisu **Studie** 23 – 24/1970 pod pseudonymem Fráňa Harazým s názvem *Nejstarší svědectví o Kristově zmrtnýchvstání (J.Kremer)*. Jsem proto překvapen, když autorka připisuje Kremerovi názor, který jsem u něj nenalezl. Ježíšovo zmrtnýchvstání by tak mělo být jen Jeho sebepoznání, že jeho smrt měla smysl i pro druhé. Z nejstarších formulací víry v Ježíšovo zmrtnýchvstání, jak je máme ve Skutcích apoštolů, plyne, že Bůh vzkřísil svého služebníka Ježíše a tedy, že činnou příčinou Ježíšova zmrtnýchvstání je sám Bůh, kdežto „trpným objektem“ je Ježíš. Ještě starší svědectví (pravděpodobně), než jsou svědectví ze Skutků apoštolů, je formule vyznání víry, o níž Pavel zdůrazní, že ji Korintánům podal tak, jak sám ji přijal, a která zní: „Kristus zemřel za naše hříchy podle Písem a byl pohřben; byl vzkříšen třetího dne podle Písem a ukázal se Petrovi a potom Dvanácti.“ (1 Kor 15, 3 – 5). Nelze tu přehlédnout, že jak ve Skutcích, kde je to Bůh, který ho přivádí k životu, tak v Pavlově formulaci stojí nikoliv aktivum „vstal z mrtvých“, ale pasivum „byl vzkříšen“. Je mi proto záhadou, jak kandidátka dospěla k názoru, že zmrtnýchvstáním rozumí *skutečnost, že Ježíš sám poznal, že jeho smrti přinesla pozitivní hodnotu.* Ježíšovo zmrtnýchvstání nelze přece redukovat na pouhé Ježíšovo poznání týkající se hodnoty jeho smrti.

Kandidátka ovšem o pár řádek dál řekne, že zmrtnýchvstáním rozumí „*jedinečný čin Ježíše Krista.*“ Ptám se autorky, co tedy platí: zmrtnýchvstání jako Ježíšovo poznání významu své smrti, nebo jako Ježíšův **čin**? A v nejasnostech bych mohl pokračovat, pokud jde o její vyjádření, že „*Ježíšův čin nevyklučuje pověření prostřednictvím Boha.*“ Není mi totiž jasné, proč by měl k takovému **činu** potřebovat nějaké pověření. Což není zmrtnýchvstání především ČIN Boží?

To však jsou nejasnosti čistě marginální. Cílem její práce nebylo podávat definici zmrtnýchvstání, jako spíš význam Vermesových studií o Ježíšovi pro židovsko-křesťanský dialog. A v tom excelovala.

Navrhuji proto to nejvyšší ohodnocení: VÝBORNĚ.

Karel Skalický